

O krizi sociální politiky v Německu.

(Z přednášky univ. prof. L. Heydeho z Kielu.)

Dne 3. dubna t. r. přednášel v Sociálním ústavě za předsednictví pana prof. dra Josefa Grubra universitní profesor pan L. Heyde z Kielu, vedoucí redaktor »Soziale Praxis« v Berlíně, před velmi četným obecnstvem z kruhů odborných o »Krisi sociální politiky v Německu«. Z jeho zajímavé a velmi obsáhlé přednášky uvádíme následující:

Prof. Heyde nastínil především snahy Německa v době předválečné, kdy bylo v sociální politice jedním z vedoucích států, obzvláště ve věci sociálního pojištění. Poválečná krise hospodářská, zejména valutní, znehodnotila ovšem i praktický dosah sociálního pojištění, a bylo tudíž nutno přistoupiti k některým zásadním změnám v tomto oboru, zdůraznil však, že se zavedením rentových marek byla krise sociálního pojištění překonána a nebezpečí dalšího odbourávání sociálního pojištění zažehnáno. I v ostatních odvětvích sociální politiky postupuje poválečné Německo ostrým tempem ve svých předválečných tradicích. Zavedena osmihodinová pracovní doba, v hornictví dokonce sedmihodinová směna, odhlasován zákon o závodních výborech, smírčích mzdových soudech, prohlášena závaznost kolektivních smluv, vybudována péče o nezaměstnané, zdomácněno zprostředkování práce, zavedeny důchody pro válečné poškozence, uzákoněna ochrana nájemníků a podpora stavebního ruchu. Činnost tato, jak vidíme, v celku souhlasí s obrysy sociálně politického vývoje v republice československé.

Rozumí se ovšem, že všeobecná situace poválečného Německa, zejména po stránce finančně-politické, měla a má značný vliv i na další vývoj sociální politiky. Zavedením rentové marky skončilo v Německu, jak doufá, definitivně období inflace, rentová marka pak založena na autoritě činitelů hospodářských, nikoliv na autoritě státní. Tím však přivedena v Německu sociální politika do stadia krise, která se projevuje jak v praxi, tak v ideovém ohledu.

V praxi běží o krisi reparační a deflační. Reparační krise je krisí vojensky poraženého státu, který mimo to ztratil i důležitá agrární území, takže potřebuje dnes většího dovozu potravin, než před válkou. Na váhu padá pak zajisté i ohromná ztráta na národní síle, vyjádřená výmluvnými číslicemi dvou milionů padlých a 4 milionů zraněných. Mimo to v tlaku poválečného ovzduší značně poklesla i výkonnost, mající v zářetí krisi surovinovou, úvěrovou a odbytovou, a stouply neobyčejně neproduktivní náklady ve výrobě. Osmihodinová doba pracovní za těchto okolností nemohla býti ovšem udržena leč principiálně, s mnoha možnostmi 9- i 10hodinové práce. Stav tento jest však přechodný a nesmí býti přepínán přes nejnужnější míru nezbytností.

Máme však dále, pravil přednášející, i krisi deflační, jejíž důsledky pro sociální politiku jsou v Československu dobře známy. Přes to však je v Německu dle názoru přednášejícího vrchol hospodářské a sociální krise již překonán. Tak na př. abnormálně velká nezaměstnanost je již na ústupu, a odborové organizace, které ještě koncem roku 1923 byly finančně vyčerpané a politicky otřesené pro svou bezideovost v době inflace, kdy usilovaly toliko o vyšší mzdy,

počínají opět síliti, neboť příspěvky, vybírané v rentových markách, vracejí jim stabilitu a jejich fondům určitou nosnost. Nelze ovšem zamlčeti, že během prožité krise vytvořily se a značně zesílily i dosti početné žluté organizace.

Je pochopitelné, že v době deflační nabyli podnikatelé vrchu, vytvořily se dokonce i tendence, směřující proti uzavírání kolektivních smluv a obavy před sociální reakcí velkých rysů nebyly tudíž bezdůvodné. Leč i zde se zdá veškeré nebezpečí již překonáno, jak o tom svědčí říšský sjezd svazu zaměstnavatelů, konaný koncem března t. r. za účasti několika tisíc zástupců v Berlíně. Tento sjezd dokázal, že si zaměstnavatelé uvědomují nutnost počítati s odborovými organizacemi dělnickými, a že dnešní doba neskytá již naděje na další zeslabení dělnictva. V otázkách sociální politiky vyzněl sjezd tóny smířlivými.

Krise sociální politiky, projevivší se především v praxi krizi reparační, která po vystupňované inflaci zesílena byla náhlou krizí deflační, nedovedla ze zákonodárství odstraniti principu 8hodinné doby pracovní, závaznosti kolektivních smluv a závodních výborů. Proto nesmí býti krise sociální politiky, projevivší se v praxi, přeceňována, neboť běží pouze o přechodnou etapu. Současně však vyvinula se i krise ideová, projevující se zejména spory mezi odborníky o primát politiky hospodářské nebo sociální, otázku to, která by již neměla býti předmětem diskusí, neboť právě tak, jako je zřejmo, že sociální politika závisí na všeobecné hospodářské situaci, je i nepochybné, že zdravé společenské poměry nejsou možny bez obmezení a ochrany, které skýtá sociální politika. Spory však vedou se i o systém sociální politiky a o stupeň státní ingerence v tomto oboru, a konečně o otázku třídního nebo národního společenství. Vedle této ideové krise sociální politiky německé nemůžeme zamlčeti také krise, kterou prochází sociální politika mezinárodní. Jistá únava nastoupila po vypjaté činnosti posledních let, která uskutečnila řadu problémů sociálně politických. Na obzoru pak počínají se rýsovat nové myšlenky, uvažuje se o psychologických účincích dělby práce a zmechanisování průmyslové výroby, a není pochyby, že stále intenzivnější pozornost věnována bude duši dělníkově, s čímž souvisí v důsledku úpravy pracovní doby otázka racionálního využití jeho volných chvil. Nové úsilí zde půjde patrně cestou, jejímž cílem bude získati dělníkův zájem na práci jím konané, přiblížiti jej závodu, v němž pracuje, slovem, dáti mu lásku k jeho povolání, nebo alespoň uspokojení s vlastním osudem.

Z judikatury nejv. správního soudu.

Pensijní pojištění.

Sděluje minist. rada Dr. Bronislav Wellek.

Jak definuje Nejv. správní soud pojem dělníka ve smyslu zákona o pens. pojištění.

Nález nejv. správního soudu o pojistné povinnosti **modeláře** v továrně na stroje ze dne 27. března 1924, č. 3685/24:

Naříkané rozhodnutí se zrušuje pro nezákonnost.

Důvody: Zemská úřadovna I. Všeobecného pensijního ústavu v Brně prohlásila výměrem ze dne 27. prosince 1920, č. 1645 a č. čl. 330.309 Fran-